

**Maria Dolors GARCIA RAMON; Anna ORTIZ GUITART;
Maria PRATS FERRET [ed.] (2014).**

Espacios públicos, género y diversidad. Geografías para unas ciudades inclusivas.

Barcelona: Icaria editorial, 279 p.

El llibre recull dotze aportacions curtes, de no més de quinze planes de text efectiu cadascuna, versades totes elles, de manera franca i directa, sobre la temàtica expressada al títol i subtítol. Les aportacions, convertides en capítols, han estat classificades en tres grans apartats, els quals reflecteixen, a judici de les curadores, l'evolució metodològica i temàtica del Grup de Recerca de Geografia i Gènere (GRGG) del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB): “Los inicios”, “Perspectivas recientes en el estudio del espacio público” i “Introduciendo nuevos paradigmas y metodologías para el estudio del espacio público”. En efecte, la seqüència permet endevinar prou bé la trajectòria científica del grup liderat per Maria Dolors Garcia Ramon des d'inicis del mil·lenni actual, per bé que la trajectòria completa dels estudis de gènere i geografia a la UAB es pot recular fins als anys inicials de la dècada dels vuitanta del segle passat. Les coordenades espai-temps de les citacions bibliogràfiques, les llistes dilatades de les quals rematen cada capítol, en són l'expressió fefaent. Els topants recursius en la sociologia, l'antropologia i, si se'n pot dir així, l'estudi de la percepció del medi construït, més que no pas l'urbanisme, en són les *filières* temàtiques. Res més lluny d'un *genderfest*.

Obra de temàtica singular i especialitzada procura encabir de la millor manera la nòmina d'investigadors i investigadores del Grup de Recerca. Així, els dotze treballs monogràfics són signats per vint autors i autores, la qual cosa permet una exhibició prou lícita de la preferència del grup pel treball en equip. Només tres treballs són signats per un sol autor o autora. Altres, apareixen en més d'un treball. Per exemple, les dues primeres curadores del llibre són coautores de quatre aportacions. Però no cal ara fer-ne relació completa. Els lectors d'aquesta notícia ho comprovaran a les cites que dono de cada capítol línies a venir. Ara, només em resta advertir-los de l'interès dels resums del *curriculum vitae* acadèmic de cada autor i autora [p. 275-279], un afegit editorial que, més enllà de la seva oportunitat promocional, reforça el deïx acadèmic de la publicació.

Enllestida la introducció del llibre pròpiament dita [21-50], feta per les curadores, el capítol títulat “La Barcelona pre- y postolímpica, ¿un ‘modelo’ para la regeneración urbana actual?” [51-60] enceta la primera part: “Los inicios”. Abel Albet i Maria Dolors Garcia Ramon hi proposen una reflexió sobre el paper que van tenir els espais públics de Barcelona per a generar identitat i fomentar la integració social i cultural dels seus habitants. Evidentment no

deixen per verda la referència al debat sobre el “model Barcelona”, al qual ja s’havia referit el sociòleg Jordi Borja en el pròleg [5-20], per a contextualitzar el punt d’arrencada de les recerques de primera hora dels membres del GRGG. En concret, les tres curadores del llibre ho fan a “La Via Júlia de Nou Barris: un estudio cualitativo y de género de un espacio público en Barcelona” [61-76], Ariadna Cucurella a “Género, edad y diseño en un espacio público: el Parc dels Colors de Mollet del Vallès” [77-92] i Fabià Díaz amb Maria Dolors Garcia Ramon a “Género, discriminación y subversión en el espacio público: una aproximación desde el barrio de Ca n’Anglada” [93-112]. Aporten experiències de recerca de primera mà efectuades a la primera meitat del

decenni precedent, les quals valoren positivament uns moviments veïnals que van esdevenir emblemàtics en les lluites socials a Catalunya. No ho és tant, en canvi, el cas gironí desenvolupat per Isabel Salamaña i Anna Serra a “Leer el espacio público desde la experiencia de la ciudadanía: el barrio del Mercadal de la ciudad de Girona” [113-132].

L’evolució de l’ideari epistemològic i instrumental metodològic del GRGG prossegueix a la segona part, “Perspectivas recientes en el estudio del espacio público”, en la qual s’insisteix en la presentació d’experiències de recerca basades en la significació de places i carrers com a àmbits de socialització essencials de les comunitats urbanes. Bona prova d’això és el capítol inicial signat per Mireia Baylina, Anna Ortiz i Maria Prats: “Cotidianidades urbanas de la infancia y la adolescencia en el espacio público” [133-150], basades en treballs de camp efectuats a Sant Feliu de Llobregat i a Manresa. Una fermentació de la sinapsi social troba un lloc explicatiu adient a la Romànica de Barberà del Vallès.

Rosa Cerarols, Fabià Díaz, Maria Dolors Garcia Ramon i Antonio Luna la destrien a consciència en el capítol “Mujeres, barrio y cambios en el uso y la percepción de espacios de vida cotidiana en contextos urbanos desfavorecidos” [151-168]. Reblen el clau sengles capítols referits a dos racons de Barcelona diametralment oposats. Alejandro Armas, Anna Ortiz, Luz Marina García Herrera i María del Carmen Díaz Rodríguez ho fan a “Tres espacios públicos y un deseo: usos e incertidumbres de los procesos urbanos y sociales en el Raval de Barcelona” [169-188] i Armas i Ortiz mateixos, amb Carmen G. Calero i Carmen R. Delgado a “El parque de Diagonal Mar de Barcelona: entre el diseño, la sostenibilidad ambiental y el uso social” [189-208].

Per acabar, “arribem al darrer bloc del llibre, el qual representa un avanç agosarat en la recerca dels espais públics urbans, tant pels seus enfocaments metodològics innovadors com per la novetat dels temes que explora”. És la

presentació que en fan les curadores a la p. 40.¹ La flaire *anglo* que impregna el llibre queda reforçat en el títol d'aquesta part: "Introduciendo nuevos paradigmas y metodologías para el estudio del espacio público". Així, Maria Rodó-de-Zárate i Mireia Baylina comparen les experiències de joves lesbianes i gais manresans amb les de joves heterosexuales de la mateixa localitat de la perifèria metropolitana barcelonina a "Juventud y heteronormatividad en el espacio público desde una perspectiva interseccional" [209-230] per a concloure sobre la desigualtat d'accés a l'espai públic a causa de la sexualitat. Hanaa Hamdan-Saliba ho fa a "El tercer espacio de las mujeres árabes que viven en Barcelona" [231-250] en relació amb la interconnexió d'aquest segment de la població a la via pública i espais annexos. Finalment, Brais Estévez Villarino s'embrancha en la *Non-Representational Theory* i l'*Actor Network Theory* per a elucidar els signes de socialització i percepció de l'espai urbà a "Arquitectura, afectos y consenso en la remodelación de la Plaça de Lesseps" [251-274]. A la introducció, les curadores qualifiquen aquest text com "un enfocament molt rebentador i novedós".

Com he avançat a la introducció d'aquestes línies, el llibre té un abast universitari evident. És per això que cal recomanar-lo, en general, a qualsevol persona de tarannà acadèmic que desitgi seguir de prop l'evolució de la recerca de gènere a les localitats de l'àrea metropolitana de Barcelona. I goso recomanar-lo especialment als i les estudiants iberoamericans –és simptomàtica la inclusió d'un mapa de la Mediterrània [p. 48] per a situar-hi el Principat– per a conèixer l'estat dels estudis de gènere que informa els programes dels cursos de postgrau de la UAB especialitzats en la matèria, impartits, a més a més, per una bona colla dels autors i autores del llibre.

Pau Alegre

1. Versió catalana de P. Alegre; molt fàcil de fer, val a dir, de tot el llibre.